

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 14/2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ'
Συνεδρίαση της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2023

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Αικατερίνη Γαλάνη, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Μαρία Δεληγιάννη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Άννα Διον. Κάντζια, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος : Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. 60138/14-11-2022 του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων – Γραφείο Προέδρου Δ.Σ.

Ερώτημα: Ερωτάται εάν νομιμοποιείται η Διοίκηση του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.) να προχωρήσει στη μεταφορά προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων των εκ παραδρομής αποδοθεισών από τη Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης στο Μ.Τ.Π.Υ. δόσεων δανείου του εκπαιδευτικού Π. Χ., μηνών Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2010, συνολικού ποσού 723,80 ευρώ (361,90 Χ 2), μετά την παρέλευση διετίας από την ημερομηνία που κατατέθηκαν αχρεώστητα στο Μ.Τ.Π.Υ.

Για το πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα ΣΤ'), γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο με αριθμό πρωτ. 60138/14-11-2022 του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων – Γραφείου Προέδρου Δ.Σ., τα συνημμένα σ' αυτό έγγραφα και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα εξής πραγματικά περιστατικά:

1. Η Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης απέστειλε προς το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων το με αριθμό πρωτ. 22773/21-09-2021 έγγραφό της, το οποίο έλαβε αριθμό πρωτ. ΜΤΠΥ 37756/28-9-2021, όπου βεβαίωσε ότι για τον εκπαιδευτικό κ. Π. Χ. του Ι., ο οποίος εργαζόταν στο Εσπερινό ΤΕΕ Αλεξανδρούπολης και πληρωνόταν από την παραπάνω Δ.Ο.Υ., για τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο του 2010 καταχωρήθηκαν λανθασμένα στον ΚΑΕ 82420 υπέρ Μ.Τ.Π.Υ., αντί του ορθού ΚΑΕ 82625 υπέρ Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, δύο (2) δόσεις δανείου ποσού 361,90€ η καθεμία και ζητούσε από το Μ.Τ.Π.Υ. να μεταφέρει τα εκ παραδρομής αποδοθέντα σε αυτό ποσά στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Τα παραπάνω προκύπτουν και από τις συνημμένες στο πιο πάνω έγγραφο της Δ.Ο.Υ. ηλεκτρονικές καταχωρήσεις μισθοδοσίας, τις μισθοδοτικές καταστάσεις Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2010 και το με αριθμό πρωτ. 1501/5-1-2021 έγγραφο του ΤΠΔ.

2. Το αρμόδιο Τμήμα Χρηματικών Διευκολύνσεων της Διεύθυνσης Περιουσίας του Μ.Τ.Π.Υ. με το με αριθμό πρωτ. 41572/14-10-2021 έγγραφό του, ενημέρωσε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα επιστροφής των εκ παραδρομής αποδοθέντων ποσών του παραπάνω υπαλλήλου, διότι η πιο πάνω αξίωση έχει υποπέσει σε παραγραφή, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 71 παρ. 2 του π.δ. 422/1981, που ορίζει ότι κάθε απαίτηση μετόχου ή και οποιουδήποτε τρίτου και από οποιαδήποτε αιτία παραγράφεται υπέρ του Ταμείου μετά την παρέλευση δύο ετών αφότου κατέστη απαιτητή.

3. Ο κ. Π. Χ. του Ι. με την με αριθμό πρωτ. Μ.Τ.Π.Υ. 34205/20-05-2022 Αίτηση – Ένστασή του προς το Μ.Τ.Π.Υ., ζήτησε να εξεταστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου η απόδοση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων των εκ παραδρομής αποδοθεισών στο Μ.Τ.Π.Υ. δόσεων δανείου ή ο συμψηφισμός τους με μελλοντικές κρατήσεις υπέρ Μ.Τ.Π.Υ., επικαλούμενος: α) ότι ο ίδιος πληροφορήθηκε για πρώτη φορά στις 05/01/2021 από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ότι δεν έχουν καταβληθεί οι δόσεις των μηνών Οκτωβρίου και Νοεμβρίου του 2010, β) ότι για την λανθασμένη καταχώρηση των δόσεων του δανείου στον ΚΑΕ υπέρ Μ.Τ.Π.Υ., αντί του ορθού ΚΑΕ υπέρ Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ευθύνεται η Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης και γ) ότι θεωρεί αδιανόητο σε μια περίοδο αβάστακτης οικονομικής στενότητας, να ξαναπληρώσει το ποσό των 723,80€ (361,90 X 2 δόσεις), που λανθασμένα αποδόθηκε στο Μ.Τ.Π.Υ, παρότι δεν έχει λάβει δάνειο ποτέ από το τελευταίο. Για τους παραπάνω λόγους παρακαλούσε το Δ.Σ του Μ.Τ.Π.Υ., να εξετάσει με ευαισθησία το αίτημα του και να γίνει αποδεκτή η

απόδοση των δόσεων Οκτωβρίου και Νοεμβρίου του 2010, ποσού 723,80€ (361,90 X 2), στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή να συμψηφιστεί το ποσό αυτό με μελλοντικές κρατήσεις υπέρ Μ.Τ.Π.Υ.

4. Το πιο πάνω αίτημα συζητήθηκε κατά την 23η Συνεδρίαση της 14ης-6-2022 (θέμα 3.12) του Δ.Σ. του Μ.Τ.Π.Υ., ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας και επειδή τέθηκε το θέμα της διευκρίνισης παραγραφής, σύμφωνα με το άρθρο 71 παρ. 2 του π.δ. 422/1981, καθώς και ότι ο συμψηφισμός αντίκειται στις καταστατικές διατάξεις του Ταμείου, αναβλήθηκε η λήψη απόφασης προκειμένου πρώτα να υποβληθεί σχετικό ερώτημα προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

5. Την 4-11-2022 περιήλθε στο Μ.Τ.Π.Υ. το με αριθμό πρωτ. 325250/60084/2022/03-11-2022 έγγραφο της Ανεξάρτητης Αρχής «Συνήγορος του Πολίτη», κατόπιν αναφοράς του ενδιαφερόμενου, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «...*εκτιμούμε ότι η θέση του Ταμείου σας είναι ιδιαίτερος επαχθής για τον πολίτη, μολονότι ο ίδιος όχι μόνο δεν έχει συμμετοχή στη διαδικασία της λανθασμένης απόδοσης, αλλά επιπλέον, με δεδομένο ότι έχουν παρακρατηθεί τα ποσά που αναλογούσαν από τον μισθό, ο οποίος του χορηγήθηκε, είχε την απολύτως δικαιολογημένη πεποίθηση ότι έχουν αποδοθεί στο ΤΠΔ οι δόσεις του δανείου για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2010. Ας σημειωθεί ότι ενημερώθηκε για αυτήν την εκκρεμότητα τυχαία και στο πλαίσιο άλλης συναλλαγής, μόλις το 2021. Παρατηρούμε εδώ ότι, για ενέργειες μεταξύ Δημοσίων Υπηρεσιών, δηλαδή αφενός της Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης με την εσφαλμένη καταχώρηση και αφετέρου του Μ.Τ.Π.Υ., με την άρνησή του να επιστρέψει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά, κάτι που θα μπορούσε να θεμελιώσει αδικαιολόγητο πλουτισμό, καλείται, κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης, της καλής πίστης αλλά και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, να επιβαρυνθεί ο κύριος Π. Χ., με καταβολή για δεύτερη φορά, πιθανόν και εντόκως, δόσεων δανείου, οι οποίες ήδη είχαν το 2010 παρακρατηθεί από τον μισθό του. Επίσης, να υπογραμμιστεί ότι ο ενδιαφερόμενος δεν είχε τη δυνατότητα αντικειμενικά να αξιώσει την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών πριν από το 2021, δεδομένου ότι τότε έλαβε γνώση της αχρεώστητης καταβολής και ως εκ τούτου είναι προβληματικό να τίθεται ζήτημα παραγραφής, σύμφωνα με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, ...».*

Φύση του Μ.Τ.Π.Υ.

6. Με τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 5 του ν. 2443/1996 (Α' 265), με την οποία αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε η παράγραφος 1 του άρθρου 19 του ν.

2386/1996 (Α' 43), το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.), το οποίο αποτελούσε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (άρθρο 1 του π.δ. 422/1981 «περί κωδικοποίησης των περί Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων διατάξεων» Α' 114), μετατράπηκε σε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών. Ακολούθως, με το άρθρο 3 του ν. 4024/2011 (Α' 226), το Μ.Τ.Π.Υ. υπήχθη στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ενώ με το άρθρο 138 Κεφάλαιο Γ' παρ. 3 περιπτ. α' και β' του ν. 4052/2012 (Α' 41) υπήχθη, από την έναρξη της ισχύος του ν. 4024/2011, στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ήδη (άρθρο 27 παρ. 1 και 3 του ν. 4320/2015, Α' 29, όπως ίσχυε πριν την κατάργησή του με το άρθρο 119 περ. 3 του ν. 4622/2019, Α' 133) στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στο οποίο μεταφέρθηκε, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη και η Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Παρά δε τη μετατροπή του σε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία, το Μ.Τ.Π.Υ. εξακολουθεί να απολαύει διοικητικής αυτοτέλειας, ενώ εξακολουθούν να ισχύουν στο σύνολό τους οι διατάξεις του, εκδοθέντος κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 4 του ν. 512/1976, π.δ. 422/1981 (Α' 114) (βλ. άρθρο 19 ν. 2386/1996). Έχει, επίσης, οικονομική αυτοδυναμία και δεν επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά στηρίζεται στις εισφορές – καταθέσεις των μετόχων του και σε ίδιους πόρους (ΝΣΚ 58/2013, 247/2008, 200/2008) και, τέλος, απολαύει των προνομίων του Ελληνικού Δημοσίου (άρθρο 72 παρ. 3 π.δ. 422/1981).

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στα άρθρα 1, 2 και 71 παράγραφος 2 του π.δ. 422/1981, ορίζεται ότι:

Άρθρο 1 (άρθρο 1 παρ. 1 ν. 1636/1919 σε συνδυασμό με άρθρο 34 παρ. 1 του από 12.7.1919 Καταστατικού, που εγκρίθηκε με το β.δ. της 9 Αυγούστου 1919 και άρθρο 1 ν.δ. 297/1974 σε συνδυασμό με άρθρο 21 παρ. 3 ν.δ. 12.2./1.3.1923)

« Το Μετοχικόν Ταμείον Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.), Ειδικόν Ταμείον του Κράτους, επικουρικής συνταξιοδοτήσεως των δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων,...»

Άρθρο 2 (άρθρ. 1 παρ. 3 ν. 1636/1919 και άρθρο 1 του Καταστατικού)

«Το Μ.Τ.Π.Υ. έχει προορισμόν την, κατ' αναλογίαν του ποσού των καταθέσεων εκάστου, παροχήν μερίσματος εις τους μετόχους του Ταμείου και τας οικογενείας αυτών κατά τους όρους του παρόντος.»

Άρθρο 71 (Άρθρο 19 παρ. 1-2 ν.δ. 12/2-1/3/1923 σε συνδυασμό προς το άρθρο 55 του ν.δ. 496/1974)

«1. ... 2. Πάσα απαίτησις μετόχου ή της οικογενείας αυτού ή και οιουδήποτε τρίτου, είτε λόγω καταβολής πλέον του κεκανονισμένου ποσού, είτε λόγω αποδόσεως οιωνδήποτε καταθέσεων, είτε λόγω παρακαταθήκης, είτε και εξ οιασδήποτε άλλης αιτίας, παραγράφεται υπέρ του Ταμείου μετά δύο έτη, αφ' ης κατέστη απαιτητή. 3. ...»

8. Περαιτέρω, στα άρθρα 1 παράγραφοι 1 και 2, 48 παράγραφος 2, 49, 50, 52 και 55 του ν.δ. 496/1974 «περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (Α' 204), στις διατάξεις του οποίου υπάγεται κατ' άρθρο 1 παρ. 2 αυτού και κάθε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία, η οποία δεν έχει εξαιρεθεί δυνάμει του άρθρου 56 παρ. 2 του ν.δ. 496/1974, ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

«1. Η διοικήσις των εσόδων, εξόδων και κεφαλαίων ως και το Λογιστικόν των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, διέπονται υπό των διατάξεων του παρόντος. 2. Εις τας διατάξεις του παρόντος υπάγεται και πάσα Δημοσία Υπηρεσία μη οργανωμένη εις ίδιον Νομικόν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, αλλά λειτουργούσα εν αποκεντρώσει από του Δημοσίου Προϋπολογισμού υπό ιδίαν διοικήσιν.»

Άρθρο 48

«1. ... 2. Ο χρόνος παραγραφής των χρηματικών αξιώσεων κατά του ν.π. δι' αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά είναι τριών ετών.»

Άρθρο 49

«Η παραγραφή άρχεται από του τέλους του οικονομικού έτους καθ' ο εγεννήθη η αξίωσης και είναι δυνατή η δικαστική αυτής επιδίωξις.»

Άρθρο 50

«Αι περί αναστολής της παραγραφής διατάξεις των άρθρων 257 έως 259 του Αστικού Κώδικος, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως εφαρμόζονται και επί των χρηματικών αξιώσεων κατά του ν.π. Επίσης η παραγραφή αναστέλλεται, εφ' όσον χρόνον ο δικαιούχος ένεκεν ανωτέρας βίας εκωλύθη να ασκήση την αξίωσίν του εντός του τελευταίου εξαμήνου του χρόνου παραγραφής.»

Άρθρο 52

«Η παραγραφείσα κατά του ν.π. αξίωσις δεν είναι δεκτική συμψηφισμού, τα δε καταβληθέντα μετά την συμπλήρωσιν της παραγραφής έστω και εν γνώσει της

παραγραφής αναζητούνται. Παραίτησις από της συμπληρωθείσης παραγραφής είναι άκυρος. Η παραγραφή λαμβάνεται υπ' όψιν αυτεπαγγέλτως υπό των δικαστηρίων.»

Άρθρο 55

«Ειδικαί διατάξεις του ν.π. ρυθμίζουσαι τα του χρόνου της παραγραφής εν γένει χρεών προς το ν.π. ή χρεών τούτου, εξακολουθούν ισχύουσαι.»

9. Εξάλλου, στα άρθρα 90 παράγραφος 2, 91, 92, 93 και 94 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο ν. 2362/1995 «περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247) ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 90

«1. ... 2. Η κατά του Δημοσίου απαίτηση προς επιστροφή αχρεωστήτως ή παρά το νόμο καταβληθέντος σε αυτό χρηματικού ποσού παραγράφεται μετά τρία έτη από της καταβολής ... Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται και επί ποσών που εισπράττονται από το Δημόσιο για λογαριασμό τρίτων. 3. ...».

Άρθρο 91

«Επιφυλασσομένης κάθε άλλης ειδικής διατάξεως του παρόντος η παραγραφή οποιασδήποτε απαιτήσεως κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη αυτής. ...»

Άρθρο 92

«Οι περί αναστολής της παραγραφής διατάξεις των άρθρων 257 έως 259 του Αστικού Κώδικα, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο, εφαρμόζονται και επί απαιτήσεων κατά του Δημοσίου. Η παραγραφή απαιτήσεως κατά του Δημοσίου αναστέλλεται για όσο χρόνο ο έχων την απαίτηση λόγω ανωτέρας βίας έχει εμποδισθεί να ασκήσει την αξίωση μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής.»

Άρθρο 93

«Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, παραγραφή των χρηματικών απαιτήσεων κατά του Δημοσίου διακόπτεται μόνο:

α) Με την υποβολή της υποθέσεως στο δικαστήριο ή σε διαιτητές, ...

β) Με την υποβολή στην αρμόδια δημόσια αρχή αιτήσεως για την πληρωμή της απαιτήσεως, ...

γ) Με την υποβολή αιτήσεως προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους για την αναγνώριση της απαιτήσεως, ...

δ) Με την επίδοση επιταγής για εκτέλεση, όπου αυτή επιτρέπεται

ε) Με την έκδοση τίτλου πληρωμής....

στ) Με την αναγνώριση της απαιτήσεως υπό του Δημοσίου με πρακτικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που έχει εγκριθεί από τον Υπουργό Οικονομικών. ...»

Άρθρο 94

«Η παραγραφείσα απαίτηση κατά του Δημοσίου δεν αντιτάσσεται για συμψηφισμό. Κάθε ποσό που κατέβαλε το Δημόσιο μετά την παραγραφή της απαιτήσεως κατ' αυτού, έστω και αν γνώριζε την παραγραφή, δικαιούται να το αναζητήσει. Παραίτηση του Δημοσίου από τη συμπληρωμένη παραγραφή ή η με οποιονδήποτε τρόπο αναγνώριση απ' αυτό της παραγεγραμμένης απαιτήσεως είναι άκυρη. ...»

10. Αντίστοιχες με τις πιο πάνω διατάξεις του ν. 2362/1995 περιέχονται στα άρθρα 140 παράγραφος 2, 141, 142, 143 και 144 του ισχύοντος ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), η ισχύς των οποίων αρχίζει, κατά τη διάταξη του άρθρου 183 αυτού, για απαιτήσεις σε βάρος του Δημοσίου που γεννώνται μετά την 1-1-2015.

11. Περαιτέρω, στα άρθρα 241, 251, 255 και 257 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.) ορίζεται ότι:

Άρθρο 241

«Η προθεσμία αρχίζει την επόμενη της ημέρας που έγινε το γεγονός που αποτελεί την αφετηρία της. ...»

Άρθρο 251

«Η παραγραφή αρχίζει από τότε που γεννήθηκε η αξίωση και είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξή της.»

Άρθρο 255

«Η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο ο δικαιούχος εμποδίστηκε από δικαιοστάσιο ή από άλλο λόγο ανώτερης βίας να ασκήσει την αξίωσή του μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής. Αναστέλλεται επίσης η παραγραφή για όσο χρονικό διάστημα μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της ο υπόχρεος απέτρεψε με δόλο το δικαιούχο να ασκήσει την αξίωση.»

Άρθρο 257

«Το χρονικό διάστημα της αναστολής δεν υπολογίζεται στο χρόνο της παραγραφής. Όταν πάψει η αναστολή, η παραγραφή συνεχίζεται, σε καμιά όμως περίπτωση δεν συμπληρώνεται πριν περάσουν έξι μήνες.»

Ερμηνεία των διατάξεων

Από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους και τα πραγματικά περιστατικά, που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

12. Το Μ.Τ.Π.Υ., φορέας επικουρικής συνταξιοδότησης των δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων, είναι αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία, υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που έχει προορισμό την παροχή μερίσματος στους μετόχους του και στις οικογένειές τους (άρθρο 2 π.δ. 422/1981). Για την παραγραφή των αξιώσεων των μετόχων αλλά και οποιουδήποτε τρίτου και από οποιαδήποτε αιτία έναντι του Ταμείου δεν εφαρμόζονται οι προαναφερόμενες περί παραγραφής διατάξεις του ν.δ. 496/1974 «περί λογιστικού των ΝΠΔΔ» αλλά οι ειδικές διατάξεις του άρθρου 71 του π.δ. 422/1981. Όπως έχει κριθεί, συμπληρωματικά προς την πιο πάνω διάταξη του άρθρου 71 και για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από αυτήν, όπως οι περιπτώσεις αναστολής ή διακοπής της παραγραφής θα πρέπει, με δεδομένο ότι το ΜΤΠΥ έχει μετατραπεί σε αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, να εφαρμοστούν οι διατάξεις του ν. 2362/1995 (βλ. ΔΕΑ 750/2018, ΝΣΚ 105/2022). Ήδη ισχύει ο ν. 4270/2014.

13. Η πιο πάνω αξίωση απόδοσης (επιστροφής) των αχρεωστήτως καταβληθεισών στο Μ.Τ.Π.Υ. δόσεων δανείου υπόκειται στην διετή παραγραφή της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 71 του π.δ. 422/1981. Η πιο πάνω διάταξη είναι εφαρμοστέα ως ειδική, βάσει της διάταξης του άρθρου 19 παρ. 1 του ν. 2386/1996, όπως αντικαταστάθηκε με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 12 του ν. 2443/1996, με την οποία ορίστηκε ότι οι διατάξεις που αφορούν το Μ.Τ.Π.Υ. εξακολουθούν να ισχύουν στο σύνολό τους (βλ. ΔΕΑ 750/2018, 1712/2009, 3846/2004, δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Επικρατείας) και υπέρ της εφαρμογής της επιφυλάχθηκε ρητά το ν.δ. 496/1974 με το άρθρο 55 αυτού (βλ. ΝΣΚ 35/2008, 105/2022). Η παραγραφή κατά την παραπάνω διάταξη είναι διετής και αρχίζει, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 251 Α.Κ. σε συνδυασμό με τη διάταξη του

άρθρου 241 Α.Κ., από την επόμενη ημέρα κατά την οποία γεννήθηκε και κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη η αξίωση (ΝΣΚ 105/2022, 35/2008).

14. Η διάταξη του άρθρου 251 ΑΚ συναρτά την έναρξη της παραγραφής προς τη σωρευτική πλήρωση δύο προϋποθέσεων, τη γέννηση της αξίωσης και την ύπαρξη δυνατότητας δικαστικής επιδίωξής της (πρβλ. άρθρο 49 του ν.δ. 496/1974 και άρθρο 91 του ν. 2362/1995. Η αξίωση θεωρείται ότι γεννήθηκε από τότε που συμπληρώνονται τα γεγονότα που αποτελούν τους όρους για την ύπαρξη του δικαιώματος, δηλαδή αφότου ο δικαιούχος μπορεί να αξιώσει την παροχή (σχετικά δικαιώματα) ή από τότε που θα παραχθεί κατάσταση που αντιτίθεται στο δικαίωμα (απόλυτα δικαιώματα) ενώ η από μέρους του δικαιούχου άγνοια της αξίωσης δεν ασκεί καμία επιρροή για την έναρξη της παραγραφής (Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, Επιμέλεια Ν. Λεοντής, 2020, σελ. 714 επ., Γεωργιάδη – Σταθόπουλου: Αστικός Κώδικας, Γενικές Αρχές, 2016, σελ. 1365 – 1366, Απ. Γεωργιάδη: Σύντομη ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, 2010, σελ. 489, Νικ. Παπαντωνίου: Γενικές Αρχές του αστικού δικαίου, 1983, σελ. 233, ΑΠ 1819/2012). Η αξίωση προς απόδοση του αδικαιολόγητου πλουτισμού γεννάται αφότου πραγματοποιήθηκε ο πλουτισμός (Νικ. Τριάντου: Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 3^η έκδοση, σελ. 379, ΑΠ 541/1993, ΕΛΛΔνη 35, 1354).

15. Ως προς τη δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της απαίτησης γίνεται πάγια δεκτό από τη νομολογία και τη θεωρία ότι αυτή αποκλείεται μόνον όταν συντρέχουν νομικά (και όχι πραγματικά) κωλύματα, τα οποία καθιστούν αδύνατη τη δικαστική επιδίωξη αυτής. Τέτοια κωλύματα είτε αναφέρονται στον νόμο, π.χ. 694, 1858 Α.Κ., είτε αποτελούν αναβλητικές ενστάσεις, βασιζόμενες στο δικαίωμα του οφειλέτη να αρνηθεί την εκπλήρωση της παροχής για ορισμένο χρονικό διάστημα, π.χ. 340, 341 Α.Κ. (ΑΠ 901/2014, 242/1991, 1138/1983, ΠΠρΘεσσαλ. 24446/1999, ΝΣΚ Ολομ. 8/2020 σκ. 8, ΝΣΚ 72/2019 σκ. 33, ΝΣΚ 36/2018, ΝΣΚ 238/2017 σκ. 15, ΝΣΚ 118/2012 ατομ., Απ. Γεωργιάδη: Σύντομη ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, 2010, σελ. 490, Νικ. Παπαντωνίου: Γενικές Αρχές του αστικού δικαίου, 1983, σελ. 232-233). Αντίθετα, η ύπαρξη πραγματικών λόγων, όπως είναι και η εκ μέρους του δικαιούχου άγνοια της γέννησης της αξίωσής του, δεν παρακωλύει την έναρξη της παραγραφής, αλλά είναι δυνατό, με τη συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων, να αποτελέσουν λόγο

αναστολής της (ΑΠ 1819/2012, ΑΠ 64/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, Επιμέλεια Ν. Λεοντής, 2020, σελ. 715 επ., Γεωργιάδη – Σταθόπουλου: Αστικός Κώδικας, Γενικές Αρχές, 2016, σελ. 1366).

16. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 255 παρ. 1 ΑΚ, η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο ο δικαιούχος εμποδίστηκε από δικαιοστάσιο ή άλλο λόγο ανώτερης βίας να ασκήσει την αξίωσή του μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής. Όμοια ρύθμιση προβλέπουν τα άρθρα 50 του ν.δ. 496/1974 και 92 του ν. 2362/1995. Ως ανώτερη βία νοείται κάθε γεγονός απρόβλεπτο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το οποίο δεν ήταν δυνατό να αποτραπεί ακόμη και με μέτρα άκρας επιμέλειας και σύνεσης. Γίνεται έτσι φανερό ότι ο νόμος αναγνωρίζει σοβαρούς λόγους εξαιτίας των οποίων η πάροδος του χρόνου δεν έχει δυσμενείς συνέπειες για τον δικαιούχο. Κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα των λόγων αυτών είναι η αντικειμενική αδυναμία του δικαιούχου να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξίωσής του. Ωστόσο, καίτοι έχει κριθεί ότι η άγνοια της απαιτήσεως εκ μέρους του δικαιούχου αυτής δεν συνιστά αυτή καθαυτή γεγονός ανωτέρας βίας, ανασταλτικό της παραγραφής (ΑΠ 917/1983, Επιθ. Εργατ. Δικ. 1984, 334, Εφ Δωδ 73/2017, Γνωμ.ΝΣΚ 118/2012, 597/2001), καθώς και ότι η παραγραφή της αξιώσεως αποτελεί νόμιμη αιτία πλουτισμού (Εφ. Αθ. 3619/2022, Εφ. Πατρ. 89/2022, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), εντούτοις είναι δυνατή κατά το άρθρο 255 ΑΚ η αναστολή της αρξαμένης παραγραφής, όταν η άγνοια του δικαιούχου για τη γέννηση της αξίωσής του συνδυάζεται, κατά τη νομολογία και θεωρία που προπαρατέθηκε, με τη συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων αναστολής και ειδικότερα άλλου λόγου ανωτέρας βίας, κατά το τελευταίο εξάμηνο του χρόνου της παραγραφής και για όσο χρόνο εξακολούθησε σύμφωνα με το άρθρο 257 ΑΚ, οπότε μετά την παύση της αναστολής συνεχίζεται η παραγραφή και συμπληρώνεται με την πάροδο του τελευταίου εξαμήνου αυτής. Συνιστά δε περιστατικό ανωτέρας βίας, απρόβλεπτο και μη δυνάμενο να αποτραπεί ούτε με μέτρα άκρας επιμέλειας και σύνεσης του δικαιούχου της αξίωσης, η εκτός του πλαισίου της συνήθους και κανονικής λειτουργίας των Υπηρεσιών της Διοίκησης εσφαλμένη καταχώριση σε λάθος ΚΑΕ των δόσεων δανείου που παρακρατήθηκαν από το μισθό υπαλλήλου, με αποτέλεσμα να αποδοθούν εσφαλμένα, αντί του Τ.Π.Δ. στο Μ.Τ.Π.Υ., την οποία ο ίδιος δικαιολογημένα αγνοούσε και κατά λογική ακολουθία αγνοούσε και τη γέννηση της σχετικής του αξίωσης για επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθεισών στο Μ.Τ.Π.Υ. δόσεων δανείου.

17. Παρ' όλα αυτά, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αξίωση περί επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, έχει υποπέσει στην προβλεπόμενη από το άρθρο 71 παρ. 2 του π.δ. 422/1981 διετή παραγραφή. Τούτο, διότι η παραγραφή, η οποία ξεκίνησε την επομένη της καταβολής τους (βλ. και Β. Ανδρουλάκη: Παραγραφές υπέρ και κατά του Δημοσίου, 2019, σελ. 116, ΑΠ 541/1993, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), ανεστάλη μεν κατά το τελευταίο εξάμηνο αυτής, λόγω του περιστατικού ανωτέρας βίας που προαναφέρθηκε, πλην όμως συνεχίστηκε και συμπληρώθηκε με την πάροδο εξαμήνου από την παύση της αναστολής, που επήλθε αφότου, κατά το ιστορικό, ο δικαιούχος της αξίωσης πληροφορήθηκε για πρώτη φορά, στις 5.1.2021, από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ότι δεν έχουν καταβληθεί οι δόσεις των μηνών Οκτωβρίου και Νοεμβρίου του 2010, όπως ο ίδιος αναφέρει στην με αριθμό πρωτ. Μ.Τ.Π.Υ. 34205/20-05-2022 Αίτηση – Ένστασή του προς το Μ.Τ.Π.Υ. και χωρίς να έχει λάβει χώρα κάποιο διακοπτικό αυτής γεγονός. Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 94 του ν. 2362/1995, η παραγραφείσα απαίτηση κατά του Δημοσίου δεν αντιτάσσεται για συμψηφισμό, ενώ παραίτηση του Δημοσίου από τη συμπληρωμένη παραγραφή είναι άκυρη (βλ. και άρθρο 144 του ισχύοντος ν. 4270/2014). Ομοίου περιεχομένου και η διάταξη του άρθρου 52 του ν.δ. 496/1974.

18. Ο θεσμός της παραγραφής είναι δημόσιας τάξης, γιατί εξυπηρετεί την ασφάλεια των συναλλαγών και τη βεβαιότητα του δικαίου, καθώς και την ανάγκη ταχύτερης εκκαθάρισης των σχετικών υποθέσεων, η οποία εκκαθάριση υπαγορεύεται και από λόγους κοινωνικής οικονομίας (ΑΠ 52/2021, ΑΠ 1819/2012, ΑΠ 544/2011). Επιπλέον, η παραγραφή αποτελεί από το νόμο κύρωση στην αδράνεια του δανειστή να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξίωσής του εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος και γι' αυτό δεν είναι νοητή η παραγραφή της αξίωσης όταν αυτός έχει ενεργήσει ό,τι είναι αναγκαίο στη συγκεκριμένη περίπτωση, ώστε να μη χρειάζεται να κάνει κάτι ιδιαίτερο (προαναφερθείσα ΑΠ 52/2021).

19. Από την άλλη πλευρά, η δράση της Δημόσιας Διοίκησης διέπεται, σε όλη της την έκταση, από την αρχή της νομιμότητας και ασκείται για την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος. Η δράση της Δημόσιας Διοίκησης συνδέεται με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, σε ό,τι αφορά τόσο τη δυνατότητα της ανάπτυξής της όσο και τις συνέπειές της. Από το πλαίσιο αυτό προκύπτει και η ανάγκη της προστασίας του

διοικουμένου, τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του οποίου κατοχυρώνονται από τις διατάξεις του Συντάγματος τις σχετικές με τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα και προβλέπονται από τη νομοθεσία, αλλά μπορεί να θιγούν από τη δράση της Διοίκησης. Μέσα προστασίας του διοικουμένου αποτελούν, μεταξύ άλλων, η αρχή της χρηστής διοίκησης, που επιβάλλει στα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με το αίσθημα δικαίου που επικρατεί, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και να επιδιώκεται η προσαρμογή των κανόνων δικαίου προς τις επικρατούσες κοινωνικές συνθήκες και απαιτήσεις, καθώς και η αρχή της αναλογικότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου (Επ. Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 1991, σελ. 87-89). Θεμελιώδης έκφανση της αρχής της χρηστής διοίκησης είναι ότι τα διοικητικά όργανα δεν πρέπει να ταλαιπωρούν ή να εξαπατούν τους διοικούμενους με πράξεις ή παραλείψεις και, γενικά, πρέπει να διαφυλάττουν τα έννομα συμφέροντα των πολιτών και να τους διευκολύνουν στην άσκηση των δικαιωμάτων τους (Δαγτόγλου Π.Δ., Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 2014, σελ. 153-154).

20. Η αρχή της χρηστής διοίκησης απαντάται στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ενδεικτικά, με την 562/2019 απόφαση κρίθηκε ότι μη νομίμως καταλογίζονται στον διοικούμενο τόκοι για το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η Διοίκηση καθυστέρησε να προβεί στην έκδοση απόφασης ανάκλησης της επιχορήγησης επένδυσης, χωρίς η καθυστέρηση αυτή να οφείλεται σε υπαιτιότητα του διοικούμενου ή στη συνδρομή άλλου ειδικού λόγου. Τούτο διότι στην περίπτωση αυτή, η επίρριψη στον διοικούμενο των συνεπειών της καθυστερημένης δράσης των διοικητικών οργάνων θα αντέκειτο στην αρχή της χρηστής διοικήσεως. Στην 2624/2015 απόφαση, η οποία πραγματευόταν την εύλογη πεποίθηση διοικούμενης ότι το Πανεπιστήμιο θα δεχθεί, λόγω πάγιας πρακτικής του, εκπρόθεσμη αίτηση υποψηφιότητας, το Δικαστήριο (ΣτΕ) έκρινε ότι: «... το οικείο Α.Ε.Ι., που τηρεί από πολλών ετών την πρακτική αυτή και μάλιστα έχει ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο για την παράταση της προθεσμίας, δεν μπορεί, ενόψει και των αρχών της χρηστής διοικήσεως, ακολούθως, να μεταβάλει άποψη ως προς τη νομιμότητα της συμπεριφοράς που έχει το ίδιο υποδείξει και να θεωρήσει ως εκπροθέσμως υποβληθείσα την αίτηση του υποψηφίου (πρβλ. ΣτΕ 3173/2014, 2655/2011, 2717/2007, 290/2004, 1551/2002, 625/1996, 3278/1992 Ολομ. κ.ά.)». Ειδική

εφαρμογή της αρχής της χρηστής διοίκησης εντοπίζεται στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης. Έκφρασή της αποτελεί η αρχή της τυπικής ασφάλισης, κατά την οποία είναι σεβαστές οι πραγματικές καταστάσεις που δημιουργούν δικαιώματα υπέρ των διοικουμένων και οι οποίες προκύπτουν με την ανοχή και τη σύμπραξη της Διοίκησης, εφόσον δεν αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη και δεν δημιουργήθηκαν με δόλια ενέργεια του διοικουμένου (ΣΤΕ 480/2011 σκ. 7, 1221/2021, 1162/2021, 866/2021, κ.ά.).

21. Με βάση τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης περίπτωσης, εύλογα είχε δημιουργηθεί η πεποίθηση στον διοικούμενο ότι οι επίμαχες δόσεις δανείου καταβλήθηκαν, αφού αυτές είχαν περιληφθεί στις οικείες μισθοδοτικές καταστάσεις, το δε Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων δεν αναζήτησε αυτές επί σειρά ετών ενώ η εσφαλμένη απόδοση αυτών στο Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων, υπέρ του οποίου σημειωτέον γινόντουσαν κρατήσεις, αποκαλύφθηκε μετά την πάροδο δεκαετίας και στο πλαίσιο άλλης συναλλαγής. Ενόψει των παραπάνω, σε συνδυασμό με το ύψος του ποσού (723,80 ευρώ), νομιμοποιείται η διοίκηση του Μ.Τ.Π.Υ. στο πλαίσιο των αρχών της χρηστής διοίκησης, της επιείκειας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, που πρέπει να διέπουν τη δράση του, ως αποκεντρωμένης δημόσιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, να εξετάσει το ενδεχόμενο επιστροφής του εκ παραδρομής αποδοθέντος σε αυτό ποσού των 723,80 ευρώ στο ΤΠΔ, ώστε να μην υποστεί ζημία ο διοικούμενος από το σφάλμα της Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης, μέσω της οποίας μισθοδοτείτο.

Απάντηση

22. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα ΣΤ') γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ως εξής:

Η αξίωση επιστροφής στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων των αχρεωστήτως αποδοθεισών από τη Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης στο Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων δόσεων δανείου μηνών Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2010, έχει υποπέσει στην προβλεπόμενη από το άρθρο 71 παρ. 2 του π.δ. 422/1981 διετή παραγραφή.

Η διοίκηση του Μ.Τ.Π.Υ. νομιμοποιείται, με βάση τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης περίπτωσης και με γνώμονα τις αρχές της χρηστής διοίκησης, της επιείκειας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, να εξετάσει το

ενδεχόμενο επιστροφής του πιο πάνω ποσού στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ώστε να μην υποστεί ζημία ο διοικούμενος από το σφάλμα της Δ.Ο.Υ. Αλεξανδρούπολης, μέσω της οποίας μισθοδοτείτο.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 15-2-2023

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.**

**ANNA ΔΙΟΝ. ΚΑΝΤΖΙΑ
ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.**